

Szikra János

Profán legendák

Jani

Útban a tágas Oroszország felé, ahol már több százezer nyomorult társával együtt tárt karokkal várta a Gulág, Románia keleti határvárosában, Jászvásárban (Iași) lépett le a vagonból, s keveredett haza kilencszáznegyvenötben Jani, míg katona volt, öccse az összes ruháját elhordta, szerencsére csontpipája, bőrből varrt dohányzacskója és alumínium dögcédulája mindvégig vele maradt, hűséges őrzőangyal egy dögcédula, kereskedelmi utazó szeretett volna lenni, de apja, Plettl Lajos megőrült, és eltemették, tizennyolcéves korától Janira maradt a családfenntartás örökön hálátlan „feladata”, kilencszáznegyvenhatban két jeles dolog színesítette életét: úgy tudni, akkor még békés körülmények között, következmények nélkül visszaadta MKP (Magyar Kommunista Párt) tagkönyvét a helyi pártszervezetnek, valamint fölvtették öccsével együtt nagyanyjuk után a Szikra családnevet, az árva családfenntartó aztán beállt a családi klán vezette vállalkozásba kéményseprő-segédnek, az üzlet egészen jól ment, de aztán, akár a többit, államosították, így már nem érte meg az ipar, de kilencszáznegyvenkilenc nyarán még ifjú feleségét, a hajdani Csemit, immár Katát még koromkotróként vitte magával a régi bácsalmási strandra délelőtt, már munka után, mert hajnaltól addigra elvégezte a napi kotrást,

SZIKRA JÁNOS (1954) Pátkán élő költő. Utóbbi kötete: *Bácsalmási elégia* (versek és prózák, Navigator Press Kiadó, 2022).

keze nyomán boldogan ontották a füstöt
a felső-bácskai falvak, pipáltak a tanyák,
s önfeledten élvezhette a verőfényt és
a fiatalságot az ifjú pár (nem sokat sejtve
az előttük álló évtized viszontagságairól)
mindaddig, míg Jani jelenlétében
a vézna Katára nem kérdezett messziről
az egyik cimborá: ki az a korcs nő, mire
Jani hősi hevülettel, őszinte szívvel csak
ennyit mondhatott: a feleségem, és kezdődött
és folytatódott az elrendelt közös küszködés
majdnem ötven éven át, majdnem ötven éven át,
mert érkezett Mária Magdolna, akiből Magdi
lett, utána azonnal eladták a babakocsit,
majd jött Kati, aki Róza, újabb babakocsi
kellett, ezt már óvatosságból megtartották,
aztán a harmadik, biztosan ez is lány, de
kivételesen fiút vitt haza a szülőotthonból
Kata, Jani szerint akkor már megette a fene
az egészet, maradt a kilátástalan robot,
több kilométeres bicikliutak a szélben,
aztán ugyanez este, visszafelé a szomszéd
falvak téeseiből, majd a hajnali gőzmozdonyok
vontatta, koromtól bűzös szerelvények Kunfehértó
falvába, ahol templom sem épült, és hínáros
volt a tó, partján telket képzelt el, nyaralót húzott
volna rá, de Kata azt mondta: hogy én egész
nyáron ott legyek a falutól három kilométerre
egyedül a három gyerekkel, amíg te a nők után
szaladgálsz, hát nem, és nem, és ebben maradtak,
hiába termett sárgadinnye méretű őszibarack
a tónál, a furfangos agronómus, Sarok László
gyümölcsösében, hiába volt még hátra
a jövőből annyi csalódás, kevéske öröm,
annyi jövőtlen álom.

Mányi

Nanot, kiáltotta az anyaföldből éppen
hogy kikászálódó Mányi, azaz Takács
Magdolna, Manda kisebbik lánya, amikor
kenyeret kért valakitől, de ő kevesellte
a leszelt darabot, s földhöz vágva így
reklamált csalódottan: nagyot, duci,
gömbölyded volt már kisgyerekként is,
a Szelidi-tó homokstrandján szőkén
kalászosodtak nyáron tincsei, ezt a formát
később is hozta, telt asszony vált belőle,
s valami lánykori csalódást vagy önmaga
ellen elkövetett vétket leplezett szívemélyről
feltörő kacagása, vagy csak a szülei által
kikosarazott udvarló emléke sajgott a múltból,
mindenesetre csipetnyi cinizmus is megjelent
abban a mosolyban, amellyel embertársai
kelekótyaságát kezelte, kamaszként
kilencszázötvenhat őszén egy motorbicikli
hátsó üléséről körülnézett a szétlőtt
Budapesten, de sok más mellett erről is
haláláig hallgatott, a dunaharasztiakra
jellemző mélabúval sújtott családot
segítendő a fővárosban villamoskalauzoknak
állt, majd határozott mozdulattal hátat
fordítva a nagypolgári allűrökkel
megfertőzött famíliának, a százötven
kilométerrel távolibb Tataháza
község képesítés nélküli óvónője
lett belőle, nemsokára férjhez ment a helyi
téeszcsé egyik derék alkalmazottjához,
aki szabadidejében olykor a munkásország
mundérjában járta a bácskai ligeteket,
imádtá Mányit, de ennél szorosabb érzelmi
viszony nem jött létre köztük, mert Mányi
sajnos egy pillanatig sem a szerelem
bepárásodott szemüvegén keresztül
szemlélte Borsodi Lászlót, aztán otthagya
az óvodát, és több más mellett a könyvtáros
hivatást választotta, emellett főállásban
a fél falu bizalmasa, szavak nélkül is

lelki tanácsadó, néma kacskákat tenyésztett a család húsellátása érdekében, reggeltől estig énekelt, és a legváratlanabb pillanatokban hangzott föl a spájzból, a konyhából, a fürdőből, a hálószobákból, bárhol a szívéből ellenállhatatlanul és indokolatlanul feltörő kacagás, hajszálpontos ítélettel értékelte a lektúrt meg a klasszikusokat, éjszakától hajnalig olvasott, és álló nap cigarettázott, minden szobában, zugban hamutartó, minden hamutartóban félig szívott csikkek, minden félig szívott csikken az ujjnyoma, minden szájugában cifrábnál cifrább (utálta a képmutatást), derúsen zengő káromkodás, eriggyetek el ahhoz a vén kurvához, célzott anyósára, és kérjetelek tőle pár sárgarépat, mondta kis Lacinak, Jolikának, hogy legyen mit enni, de tőlem mindjárt meg is főzheti, *zöld erdőben, sík mezőben...*, énekelt a kislánya Mányi halála után, *jaj, ha elmész, megyek én is*, énekelt Jolika.

Bódés Magda néni

Több is lehetett, de bizonyossággal csak két bódéről tudunk a hajdani faluban, a másik a postánál Rudi néni újságos standja volt, a tanulóifjúság szóhasználata szerinti Taknyos Varjú nevezetű kocsmával átellenben, itt vásárolta általában a gimnáziumból hazafelé menet Janó, azaz Váradi Jóska a Népsportot, mert sportkedvelő vala, hogy miért ez a kentaur név: Rudi néni, ma már csak a legöregebb pernahajderek tudhatják, vagy ők sem, az általunk említendő, azaz a mi bódénk viszont a Petőfi utca és a Rákóczi út sarkán álló téglabódé volt, méghozzá Magda néni bódéja, a bódékra jellemző, mintegy kétszer két méteres boltocska, ahol Kiss Pali szerint többnyire cukorkát és kedvencét, a csokoládés téli fagyit

lehetett vásárolni, de ennél jelentősen bővebb volt a kínálat, például többféle, csatos üvegben árult bambit, harminc- és negyvenfilléres, még leáztatható címkével ellátott gyufát, enyhén görbülő sós kiflit és patkó alakú vajos kiflit is találhatott a vásárló, szemben volt az óvoda, a lányiskola (régén apácázárda), akadt tehát kuncsaft a hétköznapiokon, de a gyerekek számára a fő csáberő a hosszúra nyújtható, szénfekete gumicukor-előd, a kábító, ánizsos bocskorszívó volt, Magdi nővérem itt nyitattott folyószámlát óvodásként, azaz hitelben vásárolt Magda néninél, amíg anyánk, Kata, azaz Csembi véget nem vetett az egyoldalú marketingnek, az aranytartalék nélküli potyázásnak, szóval Tétényi Ferencné, Magda néni vezette a bódét, mellette állt a hajlékunk, így Magda néni hozzánk járt vécére (hátról az udvar végén, a padlásfölgjáró után, az esővízgyűjtő betonciszterna mellett, kétülésses, elválasztva), mert a budi lehetősége is kiszorult a kétszer két méterről, ilyenkor Kata és Magda néni között haladéktalanul megindult vagyis folytatódott az évekkel korábban megkezdett pletykaáradat, Magda néni előző életében, még hajadonként Bécs utcáit koptatta mint varróleány, továbbá másfél-két évtizedes lekvárt és befőttet is őrzött a spájzában, még Ferike vagy Józsika születésekor dunsztolta a felénk szokásos dunnában vagy báránybekecsben, Ferike volt az ász, az anyai büszkeség, a mesebeli Budapest valamely egyetemén tanár, esetleg hivatalsegéd, ellenben a Józsika vérbeli csibész, itt is ragadt a faluban, de majd csak összeszedi magát..., a vécére járás aztán általában kávézással végződött (addig szünetelt a bódében a kiszolgálás), a pohár aljáról a kristálycukrot is cuppogva kikanalzták, ha nem olvadt el szürcsölés közben, na és a bódé oldalát nagynéha Bolond Sári, valamely szomszéd falu állatorvos-lánya támasztotta sonka-lábain (meg-megszökött a bajai tébolydából), gügyécske mosollyal bajuszos szája körül, aztán elvitték, általában visszavitték Bolond Sárit, ilyenkor már nem mosolygott, máskor meg betörték, egy hajnalban tumultus támadt a bódé körül, pár rendőr morcoskodott a bilincses

elkövetővel, éppen rekonstruálták az éjszakai eseményeket, a gonosztevő közömbös pofával mutatott az utcavégi malom felé, miszerint onnan vagy oda, vagy valamit hogyan csinált, aztán autóba rakták, és gyors leltár után máris nyitott jó Magda néni, reggel lett, és nyitott a bódé, és nyitott a világ, és pár napig megint volt miről beszélni, és teltek az évek, és nem volt több betörés, és Bolond Sári sem járt többé a bódénál, óvodás nővérem, Magdi is lassacskán fölcseperedett, és nem tette be a lábát bódéba sem a Palit lázba hozó téli fagy miatt, sem bocskorszójért (egyébként a vásárlók be sem fértek volna a bódéba), hanem hazahozta gondos előválogató után kiválasztott fiúját, miszerint udvarlóját, függönymosás, vasalás nélkül, majd csak kilógja magát, villámgyors nagytakarítás, a macskákat könnyörtelenül kitiltotta a lakásból, meghívták (emelendő az esemény rangját) a Narancsik Pál utcából Mamuskát, s megjelent az eseményen valaminő rejtélyes okból a baráti bódéból Tétényi Ferencné, Magda néni is, akinek Kata azonnal bemutatta Mária Magdolna újdonsült hódolóját, s az ál-doktor úr kilépvén szerepéből, Magda néni „magát már láttam valahol...” kezdetű puhatolozására így válaszolt könnyed, Corvin-közi pimaszsággal: biztosan a moziban.